

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія європейської культури

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 032 Історія та археологія
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

освітня програма Історія та археологія: історія. Європейські студії
(назва освітньої програми)

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

 Профіль В.В.
(підпис, ініціали, прізвище)**РЕКОМЕНДОВАНО:**кафедрою української і всесвітньої
історії та культурипротокол № 2 від 3.09.2019 р.Завідувач кафедри
(підпис, ініціали, прізвище)**ПОГОДЖЕНО:**Голова науково-методичної ради факультету
української філології та соціальних наук **Т.Б. Чиганак**
(підпис, ініціали, прізвище)**Розробник програми:**Чорна Ліана Володимирівна, кандидат історичних
наук, доцент кафедри української і всесвітньої
історії та культури.**Рецензент програми:**Церковна Віра Георгіївна, кандидат історичних
наук, завідувач кафедри української і всесвітньої
історії та культури.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 10	Лекції:	-
	60	-
Модулів: 3	Практичні заняття:	-
Загальна кількість годин: 300	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2, 3, 4	Лабораторні заняття:	-
	-	-
Семестр: IV, VI, VIII	Семінарські заняття:	-
	58	-
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	-
- аудиторне: 4	2	-
- самостійна робота: 4	Iндивідуальні заняття:	-
Форма підсумкового контролю: залік, екзамен	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	-
	180	-

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: поняття «культура», основні культурологічні концепції, феномен європейської культури, формування і розвиток європейської культури від первісних часів до сьогодні, культурна специфіка різних історичних періодів.

Метою вивчення дисципліни є: формування у студентів поглибленого розуміння фундаментальних понять і категорій теорії культури, оволодіння сучасними методами культурологічного аналізу, вивчення історичної специфіки та тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій у європейській культурі та мистецтві. Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомити з основними підходами до розуміння феномену культури та основні культурологічні парадигми; знати визначення та зміст ключових культурологічних понять; характеризувати головні етапи розвитку європейської культури та їх репрезентантів: первісну культуру, культуру античного світу, культуру Середньовіччя, культуру доби Відродження, культуру Нового часу та доби Просвітництва, Новітню культуру тощо; специфіку регіонального підходу до типології європейської культури (західноєвропейський, східноєвропейський, євроатлантичний культурні регіони); вміти визначати особливості основних мистецьких стилів (у архітектурі, художньому та образотворчому мистецтві, літературі); знати світоглядні засади визначних представників європейської культури різних періодів, їх здобутки, досягнення, особливості діяльності в процесі культурно-історичного поступу; орієнтуватися у симптоматичних тенденціях, які притаманні сучасній культурі: концепція інформаційного суспільства,

цивілізаційні процеси глобалізації, теорії «масового суспільства», концепції «толерантності» та «міжкультурного діалогу».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Історія України та української культури», «Історія античної цивілізації», «Історія західної цивілізації», «Культурна антропологія та етнографія», «Історія країн Центрально-Східної Європи».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Історія та археологія: історія. Європейські студії».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 1	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПРН 3 ПРН 17	Знати та відтворювати наукову хронологію, періодизацію і характеристики основних етапів вітчизняної та всесвітньої історії. Пояснювати значення культурного спадку для розвитку людства в цілому та окремих спільнот.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ПРН 4	Критично осмислювати інформацію з різноманітних джерел (археологічні артефакти, архівні документи, усні свідчення, музеїні експонати, періодика, наукові праці тощо).
ЗК 7	Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.	ПРН 24 ПРН 25	Встановлювати ефективну комунікацію з представниками різноманітних субкультур. Дотримуватись концепції міжнаціонального та міжкультурного діалогу в Україні.
ЗК 8	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ПРН 16	Інтегрувати досягнення інших гуманітарних наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.
ЗК 11	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.	ПРН 12	Організовувати практичне вирішення проблем історичної пам'яті та охорони матеріальної та нематеріальної культурної спадщини України.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 1	Здатність володіти знаннями, орієнтуватися в методології вивчення світової та вітчизняної історії від давніх цивілізацій до	ПРН 1	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, категоріальний апарат з історії та археології.

	сучасності.	ПРН 2 ПРН 3	Запам'ятовувати та відтворювати найважливіші факти, події та процеси історичного минулого українського народу і людства загалом. Знати та відтворювати наукову хронологію, періодизацію і характеристики основних етапів вітчизняної та всесвітньої історії.
ФК 2	Критичне усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності.	ПРН 5 ПРН 9 ПРН 18	Визначати основні тенденції історичного розвитку в конкретні історичні періоди. З'ясовувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них. Робити висновки про результати діяльності осіб, спільнот та структур у конкретні історичні епохи.
ФК 5	Здатність опрацювання наукових та інформаційних джерел та використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси.	ПРН 10 ПРН 15	Знаходити необхідний фактичний матеріал для конкретного історичного дослідження. Розглядати проблему дослідження з використанням відповідних джерел і бібліографії, аналізуючи та надаючи критичну і розповідну форму отриманим знанням.
ФК 8	Фахові знання та професійні навички роботи з виявлення, опрацювання та охорони матеріальної і нематеріальної культурної спадщини.	ПРН 12	Організовувати практичне вирішення проблем історичної пам'яті та охорони матеріальної і нематеріальної культурної спадщини України.
ФК 10	Здатність використовувати у фаховій діяльності знання з гуманітарних дисциплін, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.	ПРН 16	Інтегрувати досягнення інших гуманітарних наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.
ФК 15	Здатність володіти знаннями з історії європейської інтеграції та Європейського Союзу як етапу сучасної європейської історії в порівняльній перспективі.	ПРН 6 ПРН 20	Демонструвати знання етапів та особливостей європейської інтеграції, її впливу на політичний та соціокультурний розвиток європейських країн, розуміти значення євроінтеграційних процесів для сучасного розвитку української держави та суспільства. Пояснювати важливість демократичних цінностей, вироблених у процесі історичного розвитку.
ФК 16	Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між сучасною ситуацією в європейському співтоваристві та процесами минулого.	ПРН 9	З'ясовувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них.

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетенції	Результати навчання			
	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та

Нтності				відповіальність
ЗК 1	ПРН 3	ПРН 17		
ЗК 5	ПРН 4			
ЗК 7			ПРН 24, ПРН 25	
ЗК 8		ПРН 16		
ЗК 11		ПРН 12		
ФК 1	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3			
ФК 2	ПРН 5	ПРН 9, ПРН 18		
ФК 5		ПРН 10, ПРН 15		
ФК 8		ПРН 12		
ФК 10		ПРН 16		
ФК 15	ПРН 6	ПРН 20		
ФК 16		ПРН 9		

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин					
		Аудиторні	Лекцій	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1.	Теорія культури	8	4	4	-	-	10
2.	Культура і суспільство	4	2	2	-	-	10
3.	Регіональна типологія європейської культури	4	2	2	-	-	10
4.	Особливості історичної типології культури: культура первісного суспільства	8	4	4	-	-	10
5.	Античність як тип культури	14	8	6	-	-	22
6.	Культура східного та західноєвропейського Середньовіччя	16	8	8	-	-	22
7.	Особливості культури доби Відродження	16	8	8	-	-	22
8.	Світоглядні домінанти та зміст культури Нового часу	16	8	8	-	-	22
9.	Європейська культура XIX ст.	16	8	8	-	-	26
10.	Новітня європейська культура ХХ – ХХІ ст.	16	8	8	-	2	26
Разом:		120	60	58	-	2	180

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Теорія культури

Культура як вихідне поняття культурології. Історичні аспекти та сучасні інтерпретації поняття «культура». Аналіз сутності та основних аспектів культури. Структура та основні функції культури. Структурна диференціація поняття культура: матеріальні та духовні цінності. Матеріальна культура та предметно-перетворювальна діяльність людини: культура праці та матеріального виробництва; культура побуту; культура топосу – місця проживання (помешкання, будинки, села, міста); культура ставлення до власного тіла та ін. Зміст поняття «артефакт». Духовна культура як джерело духовних, ідеальних цінностей, а також способи творчої діяльності, спрямовані на створення, збереження та поширення духовних цінностей: міфологія, релігія, філософія, наука, мистецтво, мораль, право тощо.

Предметні та особисті форми культури. Основні функції культури. Основні культурологічні парадигми. Аналіз та зіставлення світової, національної та етнічної культури. Атрибутивні характеристики етнічної культури: пріоритет локальних традиційно-

замкнених спільнот; територіальна спорідненість; спільність походження; традиційність; стихія живої народної мови; анонімне; колективне авторство; патріархальність; позбавлення розвинутої індивідуальної самосвідомості. Власне етнічні елементи культури: обряди, традиції, звичаї, міфологія тощо.

Характерні риси національної культури: писемна культура; носії національної культури – інтелігенція – бере на себе функцію індивідуального авторства; культтивування національних цінностей, національних інтересів, національної ідеї; принципи становлення правової демократичної держави, громадянського суспільства.

Субкультура як відображення внутрішньої диференційованості культури. Субкультура («культура в культурі») як підпорядкована, неосновна культура, культурна підсистема всередині системи базової, основної культури суспільства. Груповий рівень функціонування субкультур: соціальні групи з орієнтацією на культурні цінності, норми та традиції, які відрізняються від загальноприйнятих норм і традицій переважної більшості населення. Основні чинники формування субкультур: соціальний стан, етнічне походження (національність), релігія, місце проживання, рівень освіти, професійний статус, статеві, вікові відмінності тощо.

Визначення і аналіз феноменів елітарної та масової культури.

Тема 2. Культура і суспільство

Характер культурних змін. Збагачення культури як процес поглиблення диференціації її структури при збереженні стійкості фундаментальних частин системи. Культурний занепад як ослаблення значущості високих сфер культури, її примітивізація, зростання прагматичної спрямованості суспільної свідомості. Культурна криза - ослаблення традиційних зв'язків між найважливішими елементами й інститутами культури, внаслідок чого культурна система зазнає руйнування. Культурний застій: відсутність соціокультурних змін впродовж тривалого часу, прихильність до традицій, повторюваність норм, цінностей, смислів, знань, відсутність нововведень. Основні типи міжкультурної взаємодії: культурна динаміка (фазова або етапна, циклічна, інверсійна), акультурація, культурна інтеграція, зближення культур, консолідація, конвергенція культури.

Ідея рівноправності культур у сучасному світі. Зміст та значення культурних універсалій: норми, цінності, правила, традиції, аспекти культури, що мають всезагальний характер і які відображають культурні смисли й образи, становлять основу буття людини в культурі. Етноцентризм як пріоритет цінностей та взірців власної культури. Шовінізм та ксенофобія як крайні вияви етноцентризму. Культурний релятивізм як розуміння іншої культури на підставі аналізу її власних зразків та цінностей.

Проблема кризових явищ у культурі як зіткнення духовно-моральних ідеалів культури з реальними умовами її розвитку та функціонування. Концепції кризового стану культури як втрати її духовних зasad (О. Шпенглер, М. Бердяєв). Кризовий стан культури як обов'язковий і закономірний етап її розвитку (Й. Гейзінга, А. Тойнбі, М. Бубер). Кризові явища в культурі та феномен декадансу. Зіставлення кризових явищ та глобальних проблем сучасності.

Тема 3. Регіональна типологія європейської культури

Суть і характерні особливості регіонального підходу до типології світової культури. Регіональна культура як поняття, що виражає одиницю індивідуальної різноманітності світової культури, в якій зафіковані неповторні властивості процесів її розвитку в їх обмежений просторово-часовій заданості. Чинники, що впливають на становлення регіональних культур: природно-біологічний; географічний; етнічний тощо. Культурний регіон як вихідне поняття в аналізі регіональної культури.

Поняття «Захід», «західна культура». Захід як сфера буття європейської культури, ділянка поширення і визначального впливу християнської та античної системи цінностей. Головні імперативи європейського культурного розвитку: цінність особистості, творчої

діяльності, науково-технічне освоєння і перетворення природи. Європейські культурні регіони, та їх особливості.

Тема 4. Особливості історичної типології культури: культура первісного суспільства Поняття антропогенезу, соціокультурогенезу та культурної еволюції.

Періодизація та прикметні особливості культури первісного суспільства: основні форми релігійних вірувань первісної людини (анімізм, тотемізм, фетишизм, аніматизм, магія, рільничий культу, шаманство тощо); міфологічні уявлення первісної людини; расова диференціація та виникнення мовних сімей; найпростіші знаряддя праці та форми господарювання (збиральництво, мисливство, рільництво, скотарство тощо); перші взірці образотворчого мистецтва (бізон з печери Альтаміра), скульптури (палеолітичні венери), архітектури (мегаліти, дольмени, менгіри, кромлехи, мастаби).

Тема 5. Античність як тип культури

Загальні особливості античної культури. Основні світоглядні домінанти. Взірці полісної соціокультурної організації, перші спроби демократичного регулювання відносин, модель громадянського суспільства. Ідеал «калокагатії» та «пайдеї». Антропоморфізм як риса античної міфології.

Культура Стародавньої Греції: кріто-мікенський, архаїчний, гомерівський, класичний періоди. Грецька міфологія. Розвиток театру (Есхіл, Софокл, Евріпід), епічної поезії (Алкей, Сапфо, Архілох). Типи скульптурних зображень (курос, кора); основні архітектурні ордери (доричний, іонійський, коринфський). Феномен Олімпійських ігор. Зародки теоретичної науки та філософські школи античної Греції (Мілетська, Піфагорійська, Академія, Лікей тощо). Архітектурні особливості (Акрополь) та діяльність відомих скульпторів (Фідій, Мирон, Поліклет, Лісіпп, Пракситель, Скопас). Специфіка культури доби еллінізму: стойцізм та епікуреїзм; нові літературні жанри, специфіка скульптурних шкіл (Родоська, Пергамська, Александрійська); Мусейон та Александрійська бібліотека.

Культурні здобутки Стародавнього Риму. Спадкоємність культурних традицій Ст. Риму та Ст. Греції. Основні періоди розвитку культури: етrusький, царський, Римської республіки, Римської імперії. Військовий характер давньоримської культури, розвиток державного управління та ораторського мистецтва. Пантеон давньоримських богів. Особливості римської культової архітектури, архітектурних ансамблів форумів. «Золотий вік» римської літератури (Вергілій, Горацій, Овідій).

Тема 6. Культура східного та західноєвропейського Середньовіччя

Теоцентризм як світоглядна домінанта культури Середньовіччя. Визначальна роль християнської релігії та церкви у становлення середньовічної культури.

Специфіка та характерні риси візантійської культури. Періодизація розвитку візантійської культури. Роль православного християнства як державної релігії, домінанта духовного в життєдіяльності людини. Феномен цезаропапізму; домінування культу імператора (басилевса) та централізованого управління. Канонізація (чітка регламентація, слідування єдиному взірцю) культурних процесів візантійської культури. Художньо-мистецькі особливості: урочистість і пишність зображення, розкішна видовищність. Чільні архітектурні пам'ятки: храм Св. Софії, палаці Вуколеон та Влахерни. Фрески та мозаїки у візантійському мистецтві. Відкриття Константинопольського університету. Провідні літературні жанри.

Культура західноєвропейського Середньовіччя. Становлення феодальних відносин, запровадження Магдебурзького права. Система схоластичної освіти: «тривіум» та «квадривіум». Розвиток освіти, відкриття перших університетів: Болонський, Оксфордський, Паризький, Сієна, Падуя та ін. Класична структура середньовічних університетів. Феномен «Каролінгського Відродження». Основні архітектурні стилі: романський та готичний. Визначні архітектурні пам'ятки. Куртуазна, придворно-лицарська культура Середньовіччя:

трубадури, трувери, мінезингери. Жанри ліричних творів: сирвента, пасторелла, лицарський роман. Інститут народних мандрівних співців і акторів: жонглери, менестрелі, хулгари, шпільмани; лірична латинська поезія вагантів. Фабльо та шванки. Розвиток західноєвропейського епосу («Беовульф», «Старша Едда», «Молодша Едда», «Пісня про Сіда», «Пісня про Роланда», «Пісня про Нібелунгів»). Феномен містерій.

Тема 7. Особливості культури доби Відродження

Провідні світоглядні домінанти ренесансного світогляду: гуманізм, антропоцентризм, титанізм. Відродження античної традиції. Світський характер ренесансної культури, домінування світогляду, що визнавав пріоритетними земні уподобання людини. Вплив ренесансного гуманізму на розвиток мистецтва. Діяльність Платонівської Академії у Флоренції (М.Фічіно). Виховний ідеал гуманістів (Л.Бруні, Е.Пікколоміні). Виникнення нових літературних жанрів.

Періодизація культури доби Відродження. Особливості культурного розвитку «Передвідродження», «Проторенесансу»: Данте Аліг'єрі, Франческо Петrarка, Джованні Боккаччо (література); Джотто ді Бондоне – у живописі – нова концепція, що ґрунтуються на перспективному переданні тривимірного простору і об'ємного трактування пластичної фігури.

Період Раннього Ренесансу (Кватроченто): мистецька діяльність Мазаччо, Донателло, Ф. Брунелескі, Л.-Б. Альберті.

Філософсько-естетичні засади Високого Відродження (М.Кузанський, Дж. Піко делла Мірандола). Тенденції синтезу й узагальнення у мистецтві. Культурно-мистецькі здобутки Високого Відродження: діяльність Сандро Ботічеллі, Рафаеля Санті, Мікеланджело Буонарроті, Леонардо да Вінчі (правило «золотого перерізу», принцип «сфумато»).

Культура Пізнього Відродження. Маньєризм як спосіб втілення ідеальних пропорцій, форм у матерії (Тінторетто). Ренесансний пантеїзм (Дж. Бруно). Сутність доктрини макіавелізму. Розчарування у існуючому соціально-політичному устрої (утопізм). Літературна творчість представників Пізнього Відродження (Франсуа Рабле, Мігель де Сервантес, Уільям Шекспір).

Феномен «Північного Відродження»: екстраполяція світоглядних ідей Ренесансу на країни Пн. Європи: Нідерланди (Ян та Губерт ван Ейки, Пітер Брейгель, Іеронімус Босх), Німеччина (Альбрехт Дюрер, Грюневальд, Гольбейн), Франція (Жан Фуке, Жан Гужон).

Тема 8. Світоглядні домінанти та зміст культури Нового часу

Формування світоглядних зasad культури Нового часу: раціоцентризм та наукова революція XVII ст. Філософсько-методологічні засади: раціоналізм; емпіризм, сенсуалізм.

Процеси Реформації (М. Лютер, Ж. Кальвін, У. Цвінглі). Стильові та мистецькі особливості культури Нового часу: бароко та класицизм. Культурні досягнення у літературі (Лопе де Вега, П. Кальдерон де ла Барка, Дж. Мільтон, П. Корнель, Ж. Расін, Мольєр), архітектурі (Дж. Л. Берніні), живописі (М. М. Караваджо, П. П. Рубенс, Р. Г. ван Рейн, Д. Веласкес, Ф. Сурбаран, А. ван-Дейк, Я. Йорданс, Х. Рібера, Ф. Гальс, Я. Рейсдал, Н. Пуссен, К. Лоррен), музичному (Й.-С. Бах, Г.-Ф. Гендель) мистецтві.

Особливості Просвітництва як культурно-історичного феномену. Англійське Просвітництво: Дж. Толанд, А. Е. К. Шефтсбері, Д. Юм, Д. Дефо, Дж. Свіфт, І. Філдінг, Р. Бернс. Французьке Просвітництво: Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-О. Ламетрі, Ж. Мельє, Л. Д'аламбер, Е.-Б. Кондільяк, К.-А. Гельвецій, П.-А. Гольбах. Значення «Енциклопедії», або тлумачного словника наук, мистецтв і ремесел». Німецьке Просвітництво: І. Кант, Г.-Е. Лессінг, В. Гете, Й.-Ф. Шіллер, Й.-Г. Гердер. Літературний і суспільний рух «Буря й натиск».

Художньо-мистецькі та стильові особливості культури Просвітництва: рококо; ампір; романтизм; класицизм. Музичне та театральне мистецтво доби Просвітництва.

Тема 9. Європейська культура XIX ст.

Особливості західноєвропейської культури XIX ст.: стрибок у галузі науки і техніки. Художньо-мистецькі напрями культури XIX ст.: неокласицизм (Й.-В. Гете, Й. К.-Ф. Шіллер), романтизм (Ф. Шатобріан, В. Вінії, А. Ламартін, Г. Гайне, Дж. Г. Байрон, Т. А. Гофман та ін.), символізм (Ш. Бодлер, П. Верлен, А. Рембо, С. Малларме, М. Метерлінк, Ж. Мореас, С. Георге, Г. Гауптман, Г. фон Гофмансталь, О. Уайлд, П. П. де Шаванн, А. Беклін), реалізм (Ф. Стендаль, О. де Бальзак), натуралізм (Е. Золя).

Розвиток музичного мистецтва: Ф. Шуберт, Р. Шуманн, Ф. Шопен, Й. Брамс, Г. Берліоз, Ф. Ліст, Ф. Мендельсон, А. Рубінштейн, П. Чайковський, Р. Штраус, К. Дебюссі, С. Рахманінов та ін.

Філософсько-світоглядні підвищення модерністської парадигми кін. XIX ст.

Тема 10. Новітня європейська культура XX – XXI ст.

Різностильовість модерністських художньо-мистецьких напрямів: імпресіонізм (К. Моне, Е. Дега, К. Піссарро, А. Сіслей, Е. Мане, О. Ренуар, П. Сезанн); експресіонізм (В. Ван Гог, Дж. Сенсор, Е. Мунк); футуризм (Ф. Марінетті, У. Боччокі, Н. Карра, Л. Руссоло, Дж. Балла, Дж. Северені); фовізм (А. Матісс, А. Дерен, М. Вламінк, А. Марке, Р. Дюфі); кубізм (Ж. Брак, П. Пікассо); дадаїзм (Т. Тцара, М. Дюшан, М. Рей); абстракціонізм (П. Мондріан, В. Кандінський, К. Малевич, Дж. Полок); сюрреалізм (А. Бретон, Л. Арагон, П. Елюар, Ж. Превер, М. Ернст, А. Массон, Х. Міро, М. Дюшан, Р. Магрітт, С. Далі).

Відображення картини світу в філософських концепціях XX століття (екзистенціалізм, фрейдизм, прагматизм). Зміна поглядів на можливості і цілі науково-технічного прогресу: сцієнтизм і антисцієнтизм. Множинність образів культури XX століття. Взаємодія культур, традицій, стилів; посилення тенденції синтезу мистецтв. Самоідентичність, культурна модернізація.

Культурна ситуація постмодерної доби. Постмодерністичні тенденції в літературі. Мистецтво абсурду, мінімальне мистецтво, концептуальне мистецтво: перформанс, хепенінг, ленд-арт, боді-арт, поп-арт, відео-арт.

Нові напрямки музики середини – другої половини ХХ ст.: рок-музика, рок-н-рол, реггі, реп. «Бітлз». Естрадна, диско та поп-музика. Масове мистецтво і засоби масової інформації. Преса. Телебачення. Реклама.

Мюзикл – комерційний жанр театру. Французькі мюзикли. Історія хореографічного мистецтва у ХХ ст. Оперне мистецтво сучасності. Постановки Ф. Дзефіреллі. Рок-опера.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Теорія культури

ТЕМА 2. Культура і суспільство

ТЕМА 3. Регіональна типологія європейської культури

ТЕМА 4. Особливості історичної типології культури: культура первісного суспільства

ТЕМА 5. Античність як тип культури

ТЕМА 6. Культура східного та західноєвропейського Середньовіччя

ТЕМА 7. Особливості культури доби Відродження

ТЕМА 8. Світоглядні домінанти та зміст культури Нового часу

ТЕМА 9. Європейська культура XIX ст.

ТЕМА 10. Новітня європейська культура XX – XXI ст.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
----------	------------	--------------------	-----------------

1.	Підготовка до аудиторних занять та усіх видів контролю: - опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до семінарських занять; - підготовка до проміжного контролю.	88 25 48 15	Опорний конспект лекцій, конспект семінарських занять.
2.	Виконання індивідуальних завдань: - підготовка індивідуального науково-дослідного завдання; - складання термінологічного словника; - аnotування наукових статей.	92 34 20 38	Індивідуальне науково-дослідне завдання. Термінологічний словник. Анотації.
	Разом	180	

Підготовка індивідуального науково-дослідного завдання

Підготувати презентацію до теми за вибором:

1. Шедеври європейських музеїв колекцій: Прадо (Іспанія).
2. Шедеври європейських музеїв колекцій: Дрезденська галерея (Німеччина).
3. Шедеври європейських музеїв колекцій: галерея Уффіци (Італія).
4. Шедеври європейських музеїв колекцій: Музей Орсе (Франція).
5. Шедеври європейських музеїв колекцій: Новий музей Акрополя (Греція).
6. Шедеври європейських музеїв колекцій: Музей Вікторії та Альберта (Велика Британія).
7. Шедеври європейських музеїв колекцій: Національна галерея (Велика Британія).
8. Шедеври європейських музеїв колекцій: Музей Ваза (Швеція).
9. Шедеври європейських музеїв колекцій: Лувр (Франція).
10. Шедеври європейських музеїв колекцій: Рейксмузей (Нідерланди).

Ключові слова для термінологічного словника

Античний світ, космос, античний пантеїзм, архітектурний ордер, теоцентризм, антропоморфізм, риторика, агон, герой, логос, калокагатія, курс, кора, антропоцентризм, кратер, апокрифи, агіографічна література, акафіст, василік, грецький вогонь, двовір'я, ісихазм, канон, неоплатонізм, обмежений гуманізм, спіритуалізм, іконоборство, аскетизм, середні віки, схоластика, куртуазний стиль, готика, романський стиль, містерія, іrrаціоналізм, містична, аскетизм, інтердикт, вітраж, трубадури, ваганти, тривіум, квадрівіум, фарс, шпільнани, літургійна драма, меса, секуляризація, мінезингери, трувери, фабльо, шванки, геоцентризм, Відродження, гуманізм, гомофонія, маньєризм, італійський пантеїзм, петrarкізм, буржуазний індивідуалізм, індивідуалістичний утилітаризм, титанізм, реформація, контр-реформація, полемічна література, раціоналізм, імперизм, бароко, класицизм, реалізм, Просвітництво, рококо, сентименталізм, просвітницький реалізм, неокласицизм, ампір, еклектизм, віртуальна реальність, кіч, конструктивізм, контркультура, концепція «дегуманізації мистецтва», культурна криза, масова культура, модерн (арт-нуво), модернізм, «відкрите суспільство», постструктуралізм, пролеткульт, симулякр, сюрреалізм, технічні мистецтва, тоталітарна культура, експресіонізм.

Перелік фахових наукових публікацій для аnotування

1. Гофф Ж. ле. Цивілізація середньовічного Заходу. – М.: Видавнича група Прогрес, Прогрес-Академія, 1992. – С. 302-351.
2. Лосев А. Ф. Естетика Відродження. – М.: «Мисль», 1978. – С. 181-247.
3. Лотман Ю. Семіотика кіно та проблеми кіноестетики. – Талінн, Еесті Рамаат, 1973. – [Електронний ресурс], режим доступу: http://www.etnolog.org.ua/pdf/e-biblioteka/mystectv/kino/lotman_yu_semiotika_kino_i_problemy_kinoestetiki.pdf

4. Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас / Вибрані твори. – К.: Основи, 1994. – С. 15-139.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік, екзамен.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та джерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання.

Модульна контрольна робота проводиться в комбінованій формі, до якої входять завдання в тестовій формі (1 рівень), завдання на визначення термінів (2 рівень), теоретичні питання (3 рівень).

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Цілісна культура відповідної соціальної групи всередині національної культури - це:
  - а) контркультура
  - б) субетнос
  - в) субкультура
  - г) субматерик
2. Італійське місто – батьківщина епохи Відродження:
  - а) Рим
  - б) Венеція
  - в) Флоренція
  - г) Падуя
3. Первіні художники епохи палеоліту зображували тваринний світ:
  - а) авангардно
  - б) символічно
  - в) реалістично
  - г) схематично
4. Кому належить вислів: «Після Альтаміри – все занепад! Жоден із сучасних художників не здатен написати подібне»:
  - а) Сальвадор Далі
  - б) Дієго Рівера
  - в) Пабло Пікассо
  - г) Вінсент ван Гог
5. Титани епохи Високого Відродження:
  - а) Мазаччо, Донателло, Брунеллескі
  - б) Джотто, Тиціан, Боттічеллі
  - в) да Вінчі, Рафаель, Мікеланджело
  - г) Данте, Петrarка, Валла
6. Першим в давньогрецькому мистецтві монументальним зображенням повністю оголеної жіночої фігури є:
  - а) Венера Мілоська
  - б) Венера Урбінська
  - в) Афродіта Кнідська
  - г) Даная
7. Дайте визначення термінам: калокагатія, архітектурний ордер.
8. Охарактеризуйте давньогрецьку літературу і мистецтво доби архайки.

8. КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки (залик)

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
1-50	не зараховано

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Шкала та схема формування підсумкової оцінки (екзамен)

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
51-69	задовільно
1-50	не задовільно

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	40 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,4	10 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	20 балів (поточний контроль)	6 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрутовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань,

	використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всеобщого аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Термінологічний словник	5
Анотування наукових статей	5
Індивідуальне науково-дослідне завдання	5

Критеріями оцінювання *термінологічного словника* є правильність визначень термінів та їх знання (усне опитування є обов'язковим). Критеріями оцінювання *анотування наукових статей* є вміння обирати головні тези зі статті, стисло описувати зміст та основні результати дослідження. Оцінювання *ІНДЗ* здійснюється за такими критеріями: інформаційна наповненість теми, образність і наочність презентації.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи (екзамен/залік)

Тестові завдання (1-6 питання)	0,5/2 бали за кожне завдання = 3/12 балів
Визначення термінів (2 терміни)	1/4 бали за правильне визначення = 2/8 балів
Теоретичне питання	5/10 балів
Усього	10/30 балів

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумковий контроль здійснюється відповідно до Положення ІДГУ «Про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти в умовах ЕКТС».

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Абрамович С. Д. Культурологія. Навч. пос. – К.: Кондор, 2007. – 352 с.
2. Багацький В. В., Кормич Л. І. Культурологія. Навч. пос. – К.: Кондор, 2007. – 320 с.
3. Балух В. О., Коцур В. П. Культура Античності. – К.: Наши книги, 2016. – 632 с.
4. Балух В. О., Коцур В. П. Культура ранньомодерної Європи. – Х.: Фоліо, 2017. – 496 с.
5. Горбач Н. Я. Культурологія. Навч. посібник. – Львів: Укоопспілка, 2005. – 159 с.
6. Греченко В. А., Чорний І. В., Кушнерук В. А., Рижко В. А. Історія світової та української культури: Підруч. для вищ. закл. освіти. – К.: Літера, 2000. – 464 с.
7. Коневич О. В., Юркевич І. Я. Культурологія. – К.: Навчальна книга – Богдан, 2014. - 88 с.
8. Кравець М. С., Семашко О. М., Піча В. М. Культурологія: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закл./ За заг. ред. Пічі В.М. – Львів: Магнолія плюс, 2003. – 235 с.
9. Культурологія: навчальний посібник / В. Л. Петрушенко, Л. А. Пинда, Є. А. Подольська; За заг. ред. проф. В. М. Пічі. - 3-те вид., випр. . – Львів : "Магнолія плюс" : Видавець СПД ФО "В. М.Піча", 2005. – 360 с.
10. Культурологія: Навчальний посібник / Грищенко Т. Б., Грищенко С. П., Кондратюк А. Ю. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 392 с.
11. Культурологія: навчальний посібник / Є. А. Подольська, В. Д. Лихвар, К. А. Іванова. - К : Центр навчальної літератури, 2003. - 288 с.
12. Культурологія: теорія та історія культури : Навчальний посібник / За ред. І. І. Тюременка, О.Д. Горбула. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 368 с.
13. Культурологія: українська та зарубіжна культура : Навчальний посібник / За ред. М. М. Заковича . – К.: Знання, 2007. – 567 с.
14. Левчук Л. Історія світової культури. Культурні регіони. – К.: Либідь, 2000. – 520 с.
15. Найдорф М. И. Введение в теорию культуры: Основные понятия культурологии. – Одесса: Друк, 2005. – 192 с.
16. Основи культурології / За ред. Л. Саннюк, Н. Щубелки. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 400 с.
17. Подольська Є.А., Лихвар В.Д. Іванова К.А. Культурологія: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. –288 с.
18. Сучасна культурологія / За ред. К. Кислюка. – К.: Кондор, 2018. – 382 с.
19. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник. / Закович М.М., Зязун І. А., Семашко О. М. та ін. – К.: Товариство «Знання», 2000. – 622 с.
20. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник./ Дещинський Л. Є., Денисов Я. Я., Скалецький М. П. та ін. – Львів: Бескид Біт, 2005. – 304 с.
21. Українська та зарубіжна культура: Навч.-метод. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 367 с.
22. Хоменко В.Я. Українська і світова культура: Підр. – К.: Видавництво «Україна», 2002. – 331с.
23. Шевнюк О.Л. Культурологія: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2007. – 353 с.
24. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури. – К.: Кондор, 2006. – 258 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Світова та українська культура: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2004. – 344с.
2. Анучина Л. В., Гребенюк Н. Є., Лисенко О. А. Українська та зарубіжна культура. – Х.: Одіссея, 2006. – 375 с.

3. Губерський Л. В., Андрушенко В. П, Михальченко М. І. Культура. Ідеологія. Особистість: Методологічно-світоглядний аналіз. – К.: Знання України, 2002. – 580 с.
4. Гуревич П. С. Культурология. – М.: Проект, 2003. – 336 с.
5. Матвеєва. Л. Культурология. Курс лекцій. – К.: Либідь, 2006. – 512 с.
6. Могильний А.П. Культура і особистість: Монографія. – К.: Вища школа, 2002. – 303 с.
7. Подольська, Є. А. Кредитно-модульний курс культурології / Є. А. Подольська, В. Д. Лихвар, Д. Є. Погорілий. - К. : Інкос, 2006. – 368 с.
8. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури: Навч. посібник. 2-е вид., перероб. і доп. – Х.: Основа, 1995. – 336 с.
9. Чорненький Я. Я. Культурология. Теорія. Практика. Самостійна робота. Навч. посіб. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 392 с.

10.3. Інтернет-ресурси

1. <https://www.museodelprado.es/>
2. <http://www.dresdenart.ru/>
3. <https://www.uffizi.it/en/the-uffizi>
4. <https://www.vasamuseet.se/ru>
5. <http://www.museivaticani.va/content/museivaticani/en.html>
6. <https://luvr.su/ofitsialnyj-sajt/>
7. <https://www.nationalgallery.org.uk/>